

ПОДАТКОВІ РОЗРАХУНКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ПРОЗОРОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Лега О.В., кандидат економічних наук, доцент,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0989-8000>

Прийдак Т.Б., кандидат економічних наук, доцент,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9257-0419>

Яловега Л.В., кандидат економічних наук, доцент,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5351-545X>

Податкові розрахунки є одним із ключових інструментів, які сприяють фінансовій прозорості підприємства. Роль податкових розрахунків у діяльності суб'єктів бізнесу можна охарактеризувати через:

- дотримання законодавчих норм: податкові розрахунки дозволяють підприємству дотримуватися податкового законодавства, своєчасно сплачувати податки та уникати штрафів. Це сприяє формуванню позитивного іміджу перед державними органами та партнерами;

- підвищення фінансової прозорості: відображення податкових зобов'язань та активів у фінансовій звітності дозволяє інвесторам, кредиторам та іншим стейкхолдерам оцінити реальний фінансовий стан підприємства;

- зниження ризиків: коректні податкові розрахунки зменшують ризик податкових перевірок, донарахувань податкових зобов'язань та судових спорів;

- формування довіри: систематичне виконання податкових зобов'язань підвищує рівень довіри до підприємства з боку контрагентів, кредиторів і партнерів.

Податкові розрахунки відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової прозорості підприємства, оскільки сприяють чіткому відображенню податкових зобов'язань у фінансовій звітності, підвищуючи її якість і рівень довіри з боку користувачів. Вони допомагають встановити баланс між інтересами підприємства та держави, створюючи умови для сталого розвитку бізнесу. Прозора податкова політика є важливим чинником для залучення інвестицій, адже інвестори віддають перевагу підприємствам із зрозумілими і надійними підходами до оподаткування.

Для визначення ролі податкових розрахунків у забезпеченні фінансової прозорості підприємства проаналізуємо таблицю, яка містить показники питомої ваги дебіторської та кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом у структурі активів, пасивів, оборотних активів, зобов'язань та загальної суми дебіторської і кредиторської заборгованості. Ці показники надають можливість оцінити фінансову дисципліну підприємств, рівень їхньої податкової відповідальності та прозорості у взаємодії з бюджетом.

Таблиця

**Питома вага розрахунків з бюджетом
у окремих статтях Балансу (Звіту про фінансовий стан)***

Підприємства	ПВ ДЗб в активах, %	ПВ ДЗб в оборотних активах, %	ПВ ДЗб в загальній сумі ДЗ, %	ПВ КЗб в пасивах, %	ПВ КЗб в зобов'язаннях, %	ПВ КЗб в загальній сумі поточної КЗ, %
1	0,02	0,03	0,24	0,69	1,82	44,17
2	1,94	2,59	4,66	0,08	0,23	6,99
3	1,72	3,84	21,18	0,08	0,12	4,13
4	3,31	4,08	4,68	0,08	0,08	0,96
5	1,40	1,82	15,99	0,02	0,53	2,87
6	2,34	3,32	13,72	0,16	0,79	0,86
7	3,66	4,33	11,75	14,63	22,84	41,26
8	0,01	0,01	0,09	1,24	39,82	63,30
9	0,99	1,61	9,75	0,03	0,16	100
10	3,84	3,88	5,03	0,21	0,41	12,04
11	1,59	10,61	12,93	2,55	7,49	14,07
12	0,11	0,20	0,45	0,76	1,78	5,21
13	3,16	3,27	4,59	0,07	1,01	8,66
Умовні позначення: Питома вага – ПВ, дебіторська заборгованість – ДЗ, кредиторська заборгованість – КЗ, дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом – ДЗб, кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом – КЗб						

Джерело: розраховано авторами на підставі фактичних даних фінансової звітності

Найнижчий рівень питомої ваги дебіторської заборгованості в активах спостерігається на підприємствах № 1 (0,02 %) та № 8 (0,01 %), що свідчить про мінімальну залежність цих підприємств від повернення коштів із бюджету. Високі показники спостерігаються у підприємств № 7 (3,66 %) та № 10 (3,84 %). Це може свідчити про значну затримку відшкодувань або неефективне управління податковими платежами. У структурі оборотних активів питома вага дебіторської заборгованості також варіюється від 0,01 % (№ 8) до 10,61 % (№ 11), що вказує на суттєві відмінності у стратегіях управління оборотними активами між підприємствами. У загальній сумі дебіторської заборгованості частка розрахунків із бюджетом варіюється від 0,09 % (№ 8) до 21,18 % (№ 3).

Високий показник (понад 15 % – у підприємств № 3, № 5, № 6) свідчить про значну залежність цих підприємств від повернення податкових коштів, що може негативно вплинути на їхню ліквідність у разі затримок відшкодувань із бюджету.

Найвищий показник питомої ваги кредиторської заборгованості в пасивах спостерігається у підприємства № 7 (14,63 %), що свідчить про значну частку зобов'язань перед бюджетом у загальній структурі фінансування. Низькі показники (до 0,08 %) характерні для підприємств № 2, № 3, № 4, що свідчить про краще управління податковими зобов'язаннями.

Частка податкової кредиторської заборгованості в поточних зобов'язаннях – найвищий показник спостерігається у підприємства № 8 (39,82 %), що може свідчити про ризиковану податкову політику та можливу непрозорість у виконанні фінансових зобов'язань перед бюджетом.

Підприємства з низькою питомою вагою податкової дебіторської та кредиторської заборгованості (№ 1, № 8, № 12) демонструють вищий рівень фінансової прозорості, оскільки вони не акумулюють значних податкових зобов'язань. Підприємства № 7 та № 8, які мають високу частку податкової заборгованості в активах і пасивах, можуть бути менш фінансово прозорими, оскільки високий рівень податкових зобов'язань може свідчити про недостатній контроль за податковими розрахунками.

Виявлено зв'язок між питомою вагою дебіторської заборгованості в загальній сумі дебіторської заборгованості та її питомою вагою в оборотних активах. Наприклад, у підприємства 3 ці показники становлять 21,18 % і 3,84 % відповідно, що свідчить про суттєву концентрацію дебіторів із боку бюджету в загальній структурі активів.

Отже:

– низька питома вага податкової заборгованості свідчить про ефективне управління фінансами, що є важливим фактором для підвищення довіри до підприємства з боку інвесторів, партнерів та контролюючих органів;

– високий рівень заборгованості може негативно вплинути на фінансову стійкість, зменшити ліквідність та призвести до санкцій з боку контролюючих органів;

– підприємства повинні прагнути до мінімізації податкової заборгованості через оптимізацію податкової політики, впровадження чітких внутрішніх регламентів і регулярний контроль за розрахунками з бюджетом.

Література:

1. Лега О.В. Облік розрахунків за податками та платежами: систематизація поглядів. *Інфраструктура ринку. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2021. Вип. 54. С. 259-266. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastuct54-41> (дата звернення 17.01.2025).

2. Перерва П.Г., Лега О.В. Податковий консалтинг: інструмент для фінансової безпеки. *Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції* : зб. Матеріалів 4-ї Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 20 листопада 2024 р., Херсон-Хмельницький / ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», Херсонський національний технічний університет, Хмельницький національний університет. – Електрон. текст. дані. Херсон : ФОП Вишемирський В.С., 2024. С. 141-143. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/84562> (дата звернення 17.01.2025).

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАБОРГОВАНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Лисенко А.М., кандидат економічних наук, доцент,
Центрально український національний технічний
університет, м. Кропивницький, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8193-4267>

Якісне управління дебіторською та кредиторською заборгованістю – важливе завдання, вирішення якого покладене на систему менеджменту, ефективність функціонування якої,